

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 12 K (ena številka 30 vln.), za Nemčijo 14 K, za druge države in Ameriko 16 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ o Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrtkih

1. avgusta 1918

Vojaška kuhinja naše armade na italijanski fronti, nameščena v jami.

Patria!

Povest iz irske junaške dobe.

Spisal Henrik Federer; poslovenil Franc Poljanec.
(Dalje.)

7.

Tretji dan je potrkalo na vratca zadnje ječe, kamor so zapirali posebno težke grešnike. Emmet je na svoji slamnici na hrbtu ležeč strmел v ozko poč v zidu visoko gori na oboku; od tam je padal nanj tenak svit z neba, da Robert ni vedel, ali je poldne, ali je mrak ali noč. Kruh in kaša sta ležala nedotaknjena poleg njega.

Boječa stvarca je vstopila, zastrta in z ječarjevo svetilko v roki. Na drugi roki je

za roč nosila veliko košaro. Pa se je hitro obrnila vun na hodnik in rekla: »Majhno počakajte!«

Nato je zaprla vrata od znotraj in zastirajočo jo rutico odpihujoč zaklicala:

»Roby!«

Emmet je prevzet kvišku skočil.

»Moj metuljček, lej jo! mojo golobčico!« je dejal z glasom, ki je ohripel po obilnem pitju mrzle vode. Nato jo je posadil na odejo, prednjo pokleknil in prosil:

»Pripoveduj mi, če solnce še živi in naš ljubi Liffey še v morje teče in po cestah tu zunaj še ljudje hodijo! — Tega v tej enoličnosti tu skoroda več ne bom ver-

jel. Samo to, da ti še živiš in da boš k meni prišla, za to sem pa vedel tako gotovo kot za svojo smrt, ti ljubljena!«

In z viteško spoštljivostjo jo je poljubil na čelce, z meglo orošeno.

»Vidiš, tebe je Irska k meni poslala. Ti si pač najmlajši zeleni listič z njenega lepega, velikega drevesa.«

»Ti boš pa tu v temi kmalu postal pesnik kot Tom!« se je poizkušala šaliti.

»Molči mi o Tomu! On je vendarle domoljub samo takrat, kadar pesnikuje!« se je Emmet jezil. »Ne, izginil je, ko so Fitzherberja prijeli.« — Kar kadilo se je izza Robyjevih razklenjenih, ostrih zob.

Višnjevi, srditi oblaki so se dvigali po mrzli, mokri ječi.

Toda deklica se ni ustrašila, ampak se nasprotno smejala in menila: »Roby, nisem prišla, da bi se zaradi Toma s teboj prepirala. Ampak tebi hočem postreči, gospodki!« — In brž je razpoložila potico, potreseno z rozinami, mrzlo, rumeno opečeno srnino, sladkor, limone in vrč malinovca. Nato je izvlekla veliko srebrno čašo, ki mu je hotela v njej namešati nebeško pijačo, in je položila snežnobeke prtiče predenj, naložila s sladkim rožljanjem en porcelanast krožnik za drugim nanje in ga, nožič in vilice iz kovanega zlata pred njim povešajoč, izpodbujala, naj čvrsto po jedi poseže in se kot junak gosti.

Emmet je pa potegnil le požirek in pojedel kosček peciva, njej na ljubo. Nato pa se je oklenil in dejal, da mu je ta urica za jed predragocena. Zdaj se hočeta dodobra nagovoriti.

Poročal je, kaj je te tri samotne dneve počel. Pretemno je, da bi bral in pisal. Pa sem bral v svoji duši in si trdno zapisal v svojo zvesto glavo. Nič drugega, kakor velike govore na narod! Zdaj sem pri četrtem govoru. Tri sem že dogotovil. O moja mala tička, ti govori bodo provzročili, da bo Irska zarajala, Anglija pa pokleknila. O, govoriti hočem! In ti boš morala takrat pri oknu mestne hiše stati in poslušati. In če bi mi hotelo poguma zmanjkati, ker mi povsod policija s svojimi sabljami nasproti bliska in ker Tom uhaja in ta človek s škrlilja, ta filister¹ Dan iz gneče skrivaj miga, naj bom vendar previdnejši in besed tiran in revolucija ne rabim, sicer da me bodo ujeli in umorili, — tedaj se bom ozrl le proti malemu oknu na kvišku kot k najbolj zeleni vejici irskega drevesa, pa tam videl, kako mi z veselimi, ponosnimi, za-

se bo zgodilo! Na pamet znam tri take govore. Ali naj ti katerega govorim? povej!

»Ne, Roby, samo o tebi hočeva govoriti!« je Sara odločno prosila. »Tvoje velike govore bom vendar enkrat slišala. Toda

človek v moža dozoreti. Šele potem da je mogoče može voditi.«

»V moža dozoretil!« se je Emmet razjaril. »Reci vendar raje: osiveti! Ali so starci svet rešili? Ali David ni bil mlade-

Obtoženi bivši italijanski generalni štab, ki je zagrešil poraze ob Soči: Cadorna, Peccori-Giraldi, Perre.

to si zapomni: kadar jih boš govoril, ne bom sedela visoko gori pri skrivnem okencu, ampak zraven tebe bom stala in tvoje besede za teboj govorila. Zdaj pa, moj tako modri gospod, poslušaj enkrat žensko pridigo! Moj oče se nad teboj jezi. Materi je napravil težek dan. Ti da ravnaš kot pokončevalec, ne kot rešitelj, pravi. Kazal je na našega gosta, tega, tega — kako si že pravkar dejal? — tega moža s škrlilja —

nič? In Daniel še deček? Pa sta že začela vladati. In Aleksander še ni bil toliko star kot jaz, in Hanibal je bil s šestnajstimi leti največji general. O, junaki! — In kaj pravi tvoj oče o Bonaparteju tam doli, ki je komaj šolarske hlače slekel, pa že tak strašanski vrišč dela po svetu? —

»Tiho, tiho; o tem nobene besede! Tega oče že zlasti ne more!«

»In veliki kralji na teh treh otokih so bili vsi mladeniči: Alfred, Edvard in pred njimi čudoviti Etelred. In Kristus, ki ga ti moliš, je imel še le triintrideset let, pa je bil že uredil in zaokrožil in izzoril svoje svetovno delo. Tvoj oče bi bil gotovo tudi tu dejal: Pustite ga vendar še dvanajstotico let pri tesarju, meni se zdi še veliko premlad! — Dà, tako misli oče — ne huduj se za to nad menoj! — on hoče reči: Vstopite najprej, vi mali odrešeniki, v pisarno, potem pa postanite še zložni družinski očetje, oprezní možje, ki denar služijo; postanite kesni, zaokroženi in rejeni in modri starci in leseni in si privoščujete svoj opoldanski počitek! — Potem, dà, potem, če vas bo še vedno grizlo, potem pa delajte revolucijo! Lepo se zahvaljujem! Irska se ne bo nikoli osvobodila, če je ne bodo osvobodili mladi ljudje. V svojem prvem govoru sem celo svetovno zgodovino v tej smeri prelistal, ali je kdaj kak filister najmanjši kosček zemlje odrešil. Pa nisem nobenega našel, nobenega!«

»Tega jaz ne razumem, Roby; verjamem ti!« je dejala deklica prisrčno. Med viharjem njegovega govora je vedno hotela krotko vmes poseči in divjaka pomiriti. Toda mladi kralj je bil v svojem ognju tako zlat videti, da je raje molčala, da bi tako ljubljene, prekrasne podobe ne uničila.

Zdaj je pa vendar plaho zajecala: »Toda če imaš poklic, našo domovino rešiti —«

»Imam ga, dete!« — Zalesketal se ji je kot mesija.

»Potem moram pa vendar reči, da ne moreš že zdaj — kako se že temu pravi? — oj, dà — lopate zastaviti!«

»Sara, ta beseda ni tvoja!«

»Pa je resnična, to čutim! Ti se moraš v miru pripravljati. Največji Odrešenik

Avstrijski vojskovodje proti Italiji: Generalni polkovnik nadvojvoda Jožef; desno zgoraj maršal pl. Borojevič, spodaj generalni polkovnik Wurm.

rdelimi lici migaš in hvališ, pa bom še bolj pogumen postal in še bolj goreče govoril in vse preobvladal in zmagal! O Sara, to

¹ Človek, omejen v svojem misljenju in delovanju.

smešek ji je prižvenkljal, da bi resno za deva pozlatil, — »kakšne priimke iznajduješ!«

»Dete, kaj je rekel tvoj oče?«

»Dan da je pravi mož! — Najprej mora

svoje domovine je vendar tudi trideset let rabil za tiho pripravljajanje, preden se je upal vojsko začeti. Toda potem jo je pa v treh letih tudi temeljito končal.

»Kdo je to? Ne razumem,« je dejal Emmet, ki mu primera s Kristusom ni kar nič več ugajala.

»To je Jezus,« je pripoznala pobožna deklica glasno, »Bog na križu, ki roke še v smrti tako široko razteza, kot da govori: Otroci, vam je še vedno tesno na zemlji; zdaj sem vam pa tako širok, glejte, tako širok prostor napravil!«

»Oh, ta stara zgodba! — Zgodba? ne, ta lepa pravljica!« je Robert nevoljno mrmral, ker ga je stvar vendarle genila.

Tu pa je potrkalo na vrata.

»Oh, zdaj moram pa že zopet iti! Poslušaj, Roby, zakaj sem pravzaprav prišla. Hotela sem ti nekaj lepega povedati. Ugani! Oh, na to še ne misliš ne v svoji veliki splošni misli. Zato ti bom povedala: Vedno ti ostanem zvesta, če te prav sramotno spodé s kolegija in te moj oče več še pogledati noče! To je prvo. Pa še nekaj lepšega: Tako vztrajna kot sem v ljubezni, sem tudi v molitvi! O, ne neham ljubiti in moliti, da vendar še enkrat postaneš cel Irec!«

»Kaj?« je Emmet jezno zagrmel, »mislim, da sem cel Irec, tako cel kakor nihče drugi na dublinskem tlaku. Vsi imajo luknje v svoji narodni noši. Jaz nobene!«

»Ne, ti dragi in lepi, ti si vendar le polovičar! Cel Irec mora biti Kelt in kristjan! To skupaj se šele imenuje Irec, je dejal Dan.«

»Sara,« je zakričal Robert, »če me ljubiš, ne govori nobene besede več z O'Connellom. Ali slišiš! — to hočem! — trikrat več bi trpel tu v temi, če bi o tem ne mogel biti zagotovljen.«

»Le zagotovljen bodi, on plava že po morju, pa ti še mnogo pozdravov naroča, in da se hoče tako junaško boriti kot ti, samo drugače!«²

»Bomo videli, kdo bo boljše opravil,« je dejal Emmet olajšan.

¹ Irci so keltskega rodu. Kelti so imeli v starih časih skoro vso zahodno Evropo v svoji lasti. Kesanje so se pomešali z drugimi narodi, ohranili so se še deloma na Francoskem (v Bretanji), Luksemburškem itd., zlasti pa na Irskem, kjer govori veliko Keltove še svoj stari keltski jezik; nekaj se jih je ohranilo tudi na Angleškem. Beseda Kelt pomeni to kar latinski izraz »celsus«, t. j. vzvišen.

² Daniel O'Connell, slavnirski narodni voditelj in rešitelj, je bil rojen 6. avgusta leta 1775. v Carhenu v grofiji Kerry, umrl 15. maja leta 1847. v Genui. Bil je sloveč advokat in ognjevit govornik in neustrašen domoljub. Leta 1828. je bil izvoljen za poslanca v angleško spodnjo zbornico, pa ni mogel vstopiti, ker kot katoličan ni mogel priseči na takozvano »testakto« (t. j. poizkusna postava). Ta postava, ki jo je sklenila angleška zbornica leta 1673., zahteva od vsakogar, ki ima kako javno službo, prisego, da zamuje katoliško vero, papeža kot vrhovnega poglavarja, pač pa priznava angleškega kralja kot takega; dalje mora po tej postavi vsak poslanec in sploh javni uradnik sprejemati obhajilo po anglikanskem (krivoverskem) obredu in poleg tega priseči, da ne veruje, da je pod podobo kruha in vina v sv. Rešnjem Telesu Jezus resnično pričujoč. — Na Irskem je nastalo velikanško razburjenje zaradi tega, grozila je vstaja. Vlada se je ustrašila pa je irskim katoličanom začela obetati samoodločbo, »testakto« je pa odpravila, tako da je O'Connell leta 1829., ko je bil drugič izvoljen, mogel v zbornico. Leta 1832. je bil voljen v irskem glavnem mestu Dublinu, ki ga je prej vladala mrzka protestantska klika. Kmalu je imel njegov klub irskih poslancev čez 50 članov. S svojim neustrašnim nastopom je dosegel, da se je odpravilo vse polno Ircem krivičnih postav; leta 1840. je začel vnovič odločno nastopati za irsko samoodločbo. Prirejal je »velike ljudske shode«, duhovščina se je gibanju postavila na čelo in ljudstvo navduševala in na shode vodila. Na teh shodih je O'Connell ognjevito dokazoval, da bo konec bede in zatiranja nastopil tedaj, ko se Irska od Anglije loči. Hkrati

pa je tudi opozarjal, da bi nasilje in vstaja Irsko uničila. Vlada je naperila zoper njega in druge voditelje tožbo; 24. maja leta 1844. je bil O'Connell obsojen na okroglo 50.000 kron globe in eno leto zapora. Moral je v ječo, toda pritožil se je na gosposko zbornico (zbornico lordov), ki je obsodbo razveljavila in O'Connella so z velikimi slavnostmi sprejeli, ko se mu je ječa odprla. — Leta 1847. je potoval v Italijo in umrl v Genui. V svoji oporoki je zapisal, da »izroča dušo Bogu, srce Rimu, telo domovini«. Res so njegovo srce poslali v Rim, truplo pa prepeljali na Irsko, kjer počiva v Glasnevinu. (Dalje.)

bivali poročila iz Francije, Italije, Anglije, Nemčije, da že tudi tam jako neprijetno gospodari. In zdaj se javlja tudi pri nas. Tega in onega znanca in prijatelja srečaš, ko gre ves pobit in potrj po ulici, pa te nevoljno pogleda, če ga pozdraviš, in nepotrpežljivo zareži, da ima špansko bolezen in da mu je najljubše, če ga pri miru pustiš.

Drugi zopet morajo v posteljo, kjer noč in dan vzdihujejo in se premetujejo:

Izza zadnje naše ofenzive proti Italiji prinašamo nekaj slik iz ozemlja ob Piavi, ki je z veliko povodnijo nenadoma preprečila daljno prodiranje.

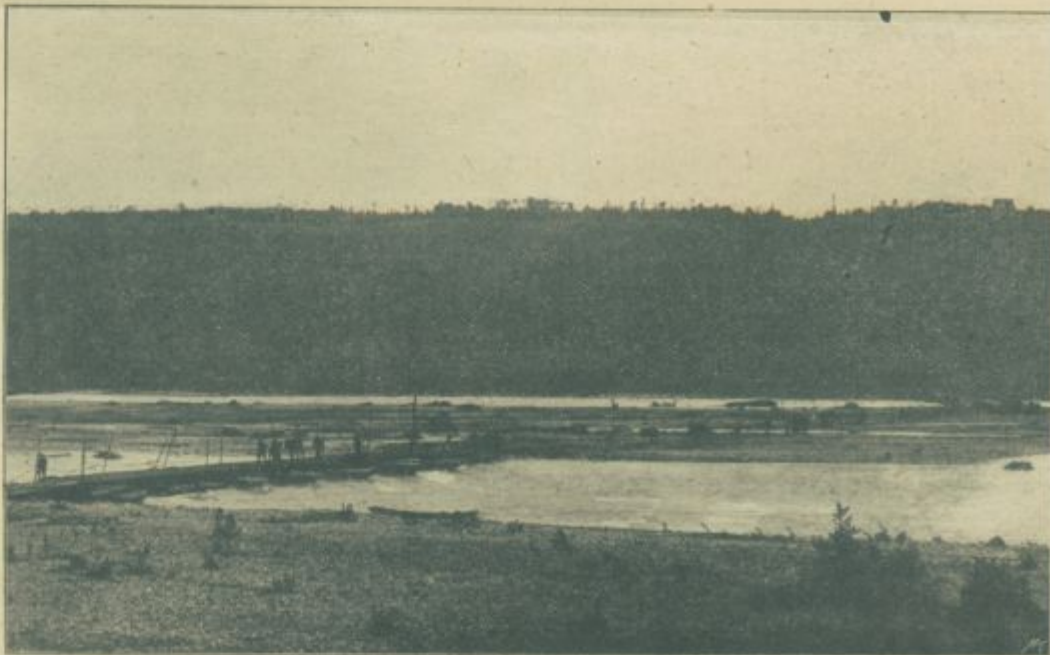
Mesto San Dona di Piave, odkoder je naše vodstvo podvzelo en del ofenzive.

»Španska bolezen«.

Kar naenkrat se je iz Španije razširila nova, skrivnostna, nalezljiva bolezen po celi Evropi. Komaj smo dobro slišali, da se je pokazala na Španskem, kjer je obiskala vse kroge: od kralja do zadnjega berača so se ji morali vsi podvreči — španski kralj Alfonz si jo je nalezil, ko je šel v cerkev k sv. maši —, smo že tudi do-

ne morejo spati, mraz jih trese, ki se pa kmalu v hudo vročino izpremeni. Glava postane kot čeber in boli, kot da se hoče razpočiti, telo je vse trudno, ubito, hrbet in križ pogosto ves razboljen, iz bolnih pljuč pljujejo kri.

Poleg tega boli vse mišičje, sklepi, udje, se očem bolezen ne prizanaša, ki ščeme, kakor da so vse otiščane, tako da jih bolnik le s težavo obrača; zastrupljenje, ki je povod nove bolezni, vpliva tudi

16. junija 1918: Piava je še plitva, tako da bi jo od sipine do sipine v sili lahko prebrel.

na živčno središče, tako da se bolnika loteva neka omotičnost; nekateri hočejo venomer spati in se kar ne dajo vzdramiti, celo popolnoma zblede se temu in onemu, če zastrupljenje z bacili te bolezni le preveč inficira možgansko skorjo.

Kaj je ta bolezen?

Izprva se je raznesla vest, da je to neke vrste kuga; menili so, da je to pljučna kuga; ker se je pa veliko govorilo o oteklinah in ranah v čre-

stopala, je pa Pfeiffer dognal, da povzroča te vrste bolezni influenčni bacil.

Beseda bacil je latinskega izvora in pomeni toliko kot v slovenskem jeziku: palčica. To so silno male, prostemu očesu nevidne glivice, ki se pod močnim drobnogledom vidijo kot male palčice. Odtod njih ime. Množe se silno hitro na ta način, da ena palčica zraste in se na dve prelomi.

Influenčni bacili se zlasti skozi soplja prikradejo v človeško telo, zato

Tako jih lahko vdihaš; pa tudi sicer ostanejo dlje časa v zraku na prahu, ki zrak ni nikoli čisto brez njega, po mestih ga je pa pogosto kar na debelo, da bi se kmalu zadušil, tako da sam ne boš vedel, kdaj so bacili vate prišli.

Bacili so zelo trdoživi. Tako se na primer jetični bacil 6 mesecev ohrani v že posušenem izmečku. Zato ne pomaga veliko — mimogrede rečeno — pljuvati v robec in ga varno spravljati v žep, kjer se pljunek posuši in se ali v žepu, še bolj pa pri ponovni rabi ves izmeček z bacili vred v droben prah zmelje in zopet zrak okuži. Če bo enkrat zopet dovolj papirja, bodo najboljši papirnati robci, ki se bodo po rabi sežigali z bacili vred.

Najboljši pokončevalec bacilov je solnčna luč, ki jih mnogo kar hitro zamori. Pa tudi zemlja sama, oziroma grobovi jih dosti energično in hitro pokončavajo. Kolerini bacili po štirih tednih v grobu izgube vso moč, kužni že po 3, legarjevi (tifozni) po 4, jetični bacili pa takorekoč s človekom vred zamrjo, par ur po smrti že nimajo nobene moči več.

Pri novi, španski vrsti influence kaj rada tudi pljuča obole, rada se razvije pljučnica, ki se večkrat nevarno konča, zlasti če se še gnojenje pridruži. Sicer je pa celo telo prizadeto. Tudi v želodčnem kanalu se radi pokažejo nasledki teh bacilov: bolniku postaja slabo, da začne bruhati, začne ga klati, pridruži se griza. Marsikomu se začne v srednjem ušesu gnojiti, celo možganska mrena se vname, tako da je nasledek »nedolžne« (?) španske influence smrt. In res se nam z vseh strani poroča, da pri tej bolezni ljudje tudi mrjo, zlasti tisti, ki prav nič ne pazijo in jo za čisto »nedolžno« imajo.

Pravega zdravila zoper špansko bolezen ni, kakor za influenco sploh ne. Najboljši lek je postelja in močni domači čaji, da se bolnik dobro spoti in novega prehlada varuje. Zakaj drugi napad je raje hujši kot prvi, bolj nevaren. Nekateri zdravniki pravijo tudi, da so alkoholne pijače pri influenci dober protistrup kot n. pr. pri kačjem piku.

Pri marsikaki bolezni, n. pr. pri pegastem legarju je bolnik, če jo je enkrat prestal, pred novim napadom zavarovan (imuniziran), pri influenci ne. Prav tako je človek, ki jo je že prestal, zdravim ljudem nevaren, ker so v njem še ostali bacili. Tak človek postane lahko nevede in nehote okuževalec zdravih ljudi, kot se to godi pri legarju, da kak ozdravljenec še leta hrani v sebi bacile, ki se v njem ne morejo več razvijati, pač pa se zopet razvijajo, če pridejo v drugega človeka, na novo »polje«, ki še ni imunizirano. In tako kar nenadoma nastopi zopet nova epidemija, ki nihče ne ve, odkod se je vzela. »Skrivno ognjišče« — pravijo zdravniki — je moralo nekje biti.

Tako je bilo tudi pri influenci, ki se je kako leto pokazala, potem pa zopet izginila. Že v 12. stoletju se opisuje bolezen, ki je naši influenci podobna. Zelo se je razširila po Evropi l. 1510., nato pa zopet šele l. 1580. V 18. stoletju se je pogosto prikazovala, tudi v 19. se je nekaterekrat ponavljala. Njen zadnji hujši nastop je bil v letih 1857. in 1858., tako da je bila že čisto pozabljena, ko se je v letu 1889/90. zopet z vso silo pojavila in si v par tednih celo zemljo podjarmila. V Ameriki je nastopila takoj, kakor hitro so prispele tja ladje iz Evrope, ki so jo tja zanesle.

Sicer pa da bi nas Bog le hujših nalezljivih in kužnih bolezni varoval!

20. junija 1918: Nenavadno narasla Piava je razdrla avstrijski vojaški most.

vesu in črevesni krvavitvi, se zopet ni skladalo. Danes, ko je bolezen tudi pri nas nastopila, se s precejšno gotovostjo lahko reče, da je posebno huda vrsta influence.

Že od nekdanj je namreč ob času, ko se menjava vročina z mrazom in obratno, nastopalo neko bolehanje, ki so ga ljudje imenovali hripo ali sploh prehlajenje. L. 1892., ko je ta »hripa« posebno hudo na-

je influenza in ž njo vred nova, španska bolezen tudi zelo nalezljiva.

Že čisto malo bacilov lahko povzroči okuženje, tako da je najbolje, če se bolniku nič ne bližaj.

Kadar namreč bolnik kašlja, kiha ali prha, se vselej razprši po zraku cela reč drobnih kapljic, ki sestojijo z vode ali delcev slin, teh se pa drže bacili, ki so prišli iz globljih zračnih potov.

21. junija 1918: Piava je vse poplavlila in porušila; težak in nevaren je prehod čez njo.

Doživljaji gospoda Williamsa.

Francoski spisal F. Morier.

»Ah!« — je rekla mati, — »moja dušica ne trpi, da se skrivi komu las. Ustrašila se je tedaj, ko je prišel Inglis in so planili psi nanj, in večkrat povprašuje očeta, kako gre sužnju, in večkrat je prosila strica, da siromaka izpusti...«

Tako je izvedel gospod Williams pravi vzrok dekličine bolezní in je vedel, kaj se godi v mlademu srcu. Bil je globoko ganjen. Tam doma v civiliziranem svetu ni naletel na nesebično žensko ljubezen. Bil je uvaževanja vreden ženin in tako se mu je nastavljal marsikatera gospica... A ta roža v puštinji, ki trepeče skrivaj zanj, ki prosi, da bi ga izpustili, da bi bil srečen... Tiho si je zaprisegel gospod Williams: »Ako pojdem, roža moja, ne pojdem brez tebe...«

Timurju je naročil oblastno: »Deklici je treba kanovega prestola, ki je bil poprej moja postelja, da leže nanj. Vse moje stvari, zlato in drugo mora priti pod njeno vzglavje, sicer ne ozdravi, ker sem bral v zvezdah, da izvleče ono zlato bolezen iz nje in odpodi angela Azraela, ki stoji pred durmi.«

Timur je hitel h kanu in zgodilo se je vse, kakor je želel gospod Williams. Rodžanki so postlali na postelji, kar je bil zopet povod, da se je zbiralo vse taborišče pri nji. Pod vzglavjem je imela v vrečki denar gospoda Williamsa, oni divjaki se niso nič kaj čudili tej odredbi, saj je veljalo zlato tudi pri omikanih narodih dolgo za zdravilo in tudi še danes jih veruje mnogo, da vleče zlato zlatenico nase, sicer je pa zlato v prenesenem pomenu res zdravilo.

Rodžanka je ozdravila. Zdravnik pa je zrastle na ugledu. Kana je skrbelo, kako bi ga mogel popolnoma nase privezati. Poslal mu je lepo obleko v znak spoštovanja, dal mu je čeden šotor in krasnega konja. Svoje službe je bil gospod Williams odrešen, odslej naj bi bil le telesni zdravnik njegove milosti kana. Gospodu zdravniku je bilo par sužnjev na razpolago.

V lepo obšiti obleki se je zahvalil gospod Williams kanu. Mogočni gospod mu je klical nasproti:

»Dobro došel, dobro došel! Obelil si svoj obraz pred nami, tak je, ki ga jaz imenujem moža. Postal si našinec. Vse naredimo zate, rešil si našega otroka, mi nismo zverine. Olajšaj si dušo!«

»Moja želja je kan, da me pustiš nadaljevati svojo pot. Veš, da teži vsak ptič za svojim gnezdnom in da ne sodi vrabec v kurnik.«

»Kaj govoriš? Nismo mi tvoji prijatelji? Nimaš svojega šotora? Vsak dan se koljejo jagnjeta, vsak dan bo pilav. In tudi sam ne boš v šotoru — ženo ti damo, ženo, da se ti razveseli srce.«

»Naj ne izgine tvoja senca! Žene ne potrebujem, govoril sem.«

Gospod Williams se je priklonil, Timur ga je spremil v novi šotor, kjer so pripravili gostijo v čast prejšnjega sužnja.

Hitro je šel na vse kraje glas o spret-nem zdravniku, v staji in v vasi se ni govorilo o drugem, kakor o kanovem namenu, da podari tujcu ženo, da bi ga tako popolnoma nase navezal. Stvar je obudila veliko razburjenje, ki ga je netil hodža, ki bi bil rad dobil v pest prorokovega zasramovalca. Ženske so bile preplašene in hude, dogovarjale so se, da bo za ne-vernika najstarejša in najgrša ženska še predobra, s strahom pa je poslušala Rodžanka te vesti. Srce ji je gorelo želje,

da bi bila ona tista najstarejša in najgrša, ki bi zvezala svojo usodo z zanimivim in dobrim tujcem in bi ga privezala tako za vedno na njen dom. Njena ljubezen je postajala vedno bolj globoka in vdana, ni je mogla zakriti, niti je ni skušala zakriti gospodu Williamsu, ki je bil ganjen vsled nedolžnega javljanja njenega nagnjenja in očaran vsled njene ljubeznivosti.

Rodžanka je kazala veliko zanimanje za navade omikanih narodov, težko je razumela, kar ji je pravil gospod Williams, bilo je vse tako drugačno, kakor pri njih, vendar je imela dobro voljo, poleg katere je tlela ljubezen.

Nekoč sta se sestala na griču za vasjo, v kateri je stoloval kan; grič je kraljeval nad ravno okolico in varoval staje in

Na hregu narastle Piave: Naše vo tvo popravlja po povodnji razdrt pontonski most.

Kot zdravnik je smel prihajati v Rodžankin šotor. Spoznaval je čisto srce otroka prirode, ljubezen preproste deklice, ki ne zahteva ničesar, ki je vedno pripravljena, da žrtvuje svojemu gospodarju svoj čas in svoje življenje. Zunaj v omiknem svetu si izbira ženska ženina po njegovem gmočnem stanju, zahteva od njega, da ji preskrbi vse udobnosti, tu je edina ženska misei: moževa udobnost, zadovoljnost.

črede. Bil je mesečni večer, luna je razsvetljevala in olepševala divji kraj, srebrila je šotore in zgrade. Rodžanka in gospod Williams sta stala zamaknjena v prizor pred seboj in v boj, ki sta ga bila v srcu. Večer je bil tih. Veliki pes ovčar je legel k Rodžankinim nogam. Le včasih so zarezgetali konji ali je zazvončkal velblodji kraguljček, je zameketala ovca.

Rodžanka je imela pod suknjo zavi-

Izza bojev ob Piavi: Težave pri prodiranju v poplavljenem ozemlju ob Piavi.

tek. Vzdihihnila je in obrnila oči od staje, ki je bila njen rodni dom, in rekla:

»Anglež, jaz sem ti prinesla tvoje zlato... Rekel si, da ne moreš nikamor brez njega... Tu je, vzemi ga in reši se, vem, da si nerad med nami, pojdi, kjer te čakajo žene in sužnje...«

(Konec prih.)

Kako naše ljudstvo sprejema svojega škofa — svojega vélikega verskega in narodnega voditelja!

Birma⁷ na Bledu. Pred mogočnim slavalokom pričakujejo župljani svojega višjega Pastirja. Škoda, da se na sliki ne vidijo skupine deklet in mož v krasni gorenjski noši.

Razno.

Preroške sanje.

Kaznenke so sedele pri kosilu. Ker ni bilo nadzornice pri njih, so se jim razvezali jeziki. Ženske so bile seveda vse po nedolžnem v kaznilnici; če bi jih povprašal, bi se moral zgražati nad hudobijo sveta, ki zapira skrbne gospodinje, če si preskrbe malo moke, drv ali kaj podobnega... Danes je vzbudila splošno zanimanje žena lepo rdečih lic, ki je že odšla od mize in čakala nadzornice. »Poglejte jo vendar!« — je vpila Neža Smuk, — »kakor jabolka so njena lica.« — »Ona se maže!« — sta vpili Jera in Jora Potrebšek, Urša Jeznazmer je vprašala: »Kje pa naj dobi rdečo mažo?«

Nato ni vedel nikdo odgovora in Nežulja, žena rdečih lic, se je postavljala: »Je že tako, da smo eni rdečega lica, drugi pa so sirotkinega« (zelenkasto blede).

»Nežulja je lažnivka« — je pošepetala Jera Potrebšek — »meni se je sanjalo nocoj, da je nekje vlomila.«

»Kar napovedo sanje, se uresniči.« — je razsodila Neža Smuk. Nežulja je skomizgnila: »Pa ne vedno! Meni se je sanjalo, da sem bila kraljica...«

»Kraljica, hehe,« — so se zakrohotala ženske, ali Neža Smuk je zatrjevala: »Poslušajte — dokažem vam: moja babica sanja neki dan ali neko noč, da si je zlomila nogo — in pomislite — drugi dan je ubila svojo najboljšo skledo!«

»Ti pa nisi preveč brihtna,« — so oponele tovarišice Neži, ali ona je zatrjevala zmagovito: »Sanje zadenejo, vam pravim. Enkrat se mi sanja, da sem zadela glavni dobiček; stavim v loterijo in dobim sto tisoč kron.«

Splošen smeh je sprejel to bahanje, sledilo mu je vprašanje:

»Kam si pa dela onih stotisoč kron?«

Smuklja se je dosledno lagala: »Moj prejšnji ženin, baron, mi jih je ukradel.«

Vse so zagnale zopet smeh, samo blede žena, ki je molčala ves čas, se ni nasmehnila. Začudene so jo vprašale tovarišice:

»Kaj ti je, Mocarica?«

Ženska, ki je sedela v ječi radi nekega

»Bedak! Kdo pa je tako neumen, da bo spravljaj hranilno knjigo za zrcalom?« — se je kregala Nežulja, dobrodušnica pa je brnila: »Pusti jo — nekje mora vendar knjigo spraviti.« Sočutno je vprašala: »Koliko pa imaš v hranilnici?« Žalostno je odgovorila Mocarica: »Poldrugsto kron.«

»Veš za številko knjižice?«

Žalostno je odmajala Mocarica: »Ne, številke ne vem.«

»No, le potolaži se, saj se ti je sanjalo,« — je rekla Nežulja. Debat o resničnosti sanj pa se je nadaljevala in je bila na višku živahnosti, ko je poklicala nadzornica kaznenke k delu.

Drugi dan niso več govorili o sanjah, samo Mocarica se je spomnila večkrat, kako se je bila prestrašila, in ko je hitela čez par tednov domov, je mislila celo pot na svoje zlokobne sanje. Prišla je v domačo vas. Trije otroci so sprejeli mater z burnim veseljem in povedali, da dela oče na polju. Mocarica je poljubila otroke in jih poslala iz sobe, tekla k zrcalu in iskala... Bila je tam šiba, bila oljna vejica — knjige ni bilo...

Vročina in mraz sta preleteli ubogo ženo, debele solze so se ji vlile iz oči. Poklicala je otroke in izpraševala, če je bil kdo v sobi ta čas, ko nje ni bilo, in če je stikal kdo za zrcalom. Otroci pa niso ne vedeli ne razumeli. Tudi mož ni vedel ničesar, naznanil je orožnikom dejstvo, ali orožniki si niso vedeli pomagati. Sodnik je pozval Mocarico in jo vprašal, če je vedel kdo za to, da je bila skrila knjigo za zrcalom. Mocarica je zatrdila, da ni vedel nikdo razen nje za to. Pribili so, da je bila knjiga ukradena šestega septembra in da Mocarica ne sumi nikogar. Jokaje je prišla Mocarica domov. Srečala je sosedo Bunkežo, ki jo je ustavil z resnim vprašanjem:

»Poslušajte, Mocarica, povejte mi vendar, ali res ni vedel nikdo za vašo knjigo?« Mocarica je ponavljala svojo trditev, da ni vedel nikdo o tem in povedala Bunkežu o svojih sanjah. Poudarjala je, da je bila ves čas prepričana, da bo knjiga ukradena, ker sanje nikdar ne varajo.

Bunkež pa je bil rojen sodnik. Silil je v Mocarico z vprašanjem: »Pomislite, sosed, če niste vi komu povedali svojih sanj?«

Mocarica je premišljevala in zardela. Pojasnila je: »Da... Pravila sem tovarišicam v mestu... Saj veste tam... Radi one pesti moke...«

Birma na Bledu. Sprejem Presvetlega. Duhovščina z županom pozdravlja svojega škofa. Na desni se vidi del skupine deklet v narodni noši.

»Torej!« — je pribil Bunkež. »Knjigo je vzela ena tistih žensk.«

Mokarici se je posvetilo v glavi, Bunkež je kimal zadovoljno: »No vidite? — Le pojdite jutri še enkrat na sodnijo in to povejte!«

Mokarica je zopet izpraševala otroke, če ni bila morda neka ženska pri njih ta čas, ko ni bilo nje doma. Najstarejše dekletce, ki je štel osem let, se je domislilo:

»Saj je res bila enkrat žena tu, vprašala je po tebi in nam je dala dvajset vi-

Domače stvari.

Jedila brez masti.

Mesna pasteta. (Se drži dolgo in je primerna za pošiljanje vojakom.) Vzemi kos puste govedine in tolik kos puste svinjine in kos jeter, poženi skozi sekač in stresi v skledo. Bolj na debelo zreži kos prekajenega jezika ali kaj drugega od prašičevine, deni malo majorana, za nohet česna, malo lavorja

stavi v kropu z različnimi dišavami. Srno kuhaj 3 ure, zajca poldruho. Kuhano meso deni iz juhe v kozico, zalij malo z rdečim vinom in peci pol ure v pečici. Polivaj s smetano. Tačas naredi podmet s prežgane moke in vode (ali če je, smetane) vlij v juho in okisaj. Tako imaš juho in pečenko.

Svinjsko meso s paradižnikom. Razreži meso na prst debele in prst dolge kose, posoli, popopraj in potolci, pokropi z limono. Dno koze obloži s paradižnikom, naloži povrhnje meso, potrosi s kumino in pokrij. Pari na dobrem ognju. Kadar izhlapi sok, zalij po potrebi. Ko je meso pečeno, nareži vanj še par krompirjev.

Paradižnik dá jedem, ki so kuhane brez masti, slast, in brani, da bi se pripalile.

Riž na mleku. Namesto riža je lahko ovsena ali prosena kaša. Ko je skoraj kuhano, deni v riž kosček čokolade, pusti še minuto kuhati, premešaj dobro in pusti, da postane, potem stisni v lepo obliko. — Rekel bi marsikdo: kje je zdaj riž, kje mleko? Pa so ljudje, ki imajo še vsega. Iz kaše ali riža narediš lahko slastno pogačo. Skuhaj riž prav gost. Pest debelega suhega grozdja, izperi v kropu in namakaj pol ure v mrzli vodi, potem vmešaj v riž, stresi ga v plitvo skledo, pogladi ga z nožem-mazačem in obloži z lešniki, orehi ali s kuhanim sadjem. V pol ure se strdi pogača tako, da jo lahko z nožem režeš.

Zmes.

Dunajski zamorec.

Na Dunaju je živel zamorec, ki se je elegantno nosil in je bil znana osebnost; pred kratkim je umrl. Ime mu je bilo Mohamed. Pred 40 leti ga je kupil dunajski tovarnar Weidmann, ko je potoval po jutrovske deželah, na sužnjem sejmu v Port Saidu kot dečka. Vzel ga je s seboj na Dunaj in ga dal skrbno vzgajati in izobraziti, tako da je imel zamorec dostop v najboljše dunajske kroge. Po tovarnarjevi smrti je podedoval precejšnje premoženje in živel od obresti. Poizkušal je tudi z raznimi podjetji, ki se mu pa niso obnesla; nazadnje je ustanovil tvornico za parfume, pa jo je moral zaradi vojske in pomanjkanja materiala zapreti.

Ko je bil pri tridesetih letih, mu je neki zdravnik nasvetoval, naj bi vsako zimo v Afriki preživel, zakaj naše evropsko podnebje da je za Afričana nevarno. Mohamed je šel res v Afriko, pa se je kmalu vrnil s trd-

Birma na Bledu. Po sprejemu spremlja ljudstvo svojega škofa v slovesnem sprevodu proti cerkvi; za bandercema občinski odborniki v narodni noši z županom Rusom na čelu.

narjev, da kupim sladkorčkov, šla sem pónje, ko sem jih prinesla, pa žene več ni bilo tu.«

Sodnija je slučaj preiskala. Dognala je, da je bila knjiga ukradena dan zatem, ko je bila izpuščena Urša, ki je bivala v bližnji vasi. Preiskava pri Urši je bila uspešna, ker so našli tam še skoraj ves denar. Mokarica je veselja jokala, ko ji je naštel sodni sluga denar.

Kmalu sta se videli Urša in Mokarica pred sodnijo. Tatica je bila zopet preskrbljena za par mesecev, smela pa je še domov, da uredi pri otrocih in jih komu izroči. Na hodniku je počakala Mokarico, ki je prišla žareča veselja, ker je potegnila pričinino. Urša je vprašala Mokarico, kako ji gre, jo prosila odpustanja, da je izrabila njeno zaupnost, in silila živo v njo:

»Kaj res ne veš s čim si je barvala Nežulja lica? Povej no, povej!«

Mokarica je dobrodušno pravila:

»Kmalu potem ko si odšla, je prišlo vse na dan: ona je šivala srajce, kakor veš, in v srajcah je našla par rdečih piti, te je izpulila skrivaj, jih namočila in si barvala lica z vodo.«

Ko je slišala Urša zanimivo pojasnilo, se ni zahvalila, obrnila je Mokarici hrbet in ponosno odšla. Mokarica se je vrnila v svojo vas. V bližini šole je stala gruča vaščanov. Bunkež jo je pozdravil:

»No, Mokarica, ste dobili svoj denar?«

Mokarica je zadovoljno kimala: »Saj sem vam rekla, sanje ne lažejo.«

Bunkež se je smejal: »Eh, Mokarica, če poveste tatičem, kje imate spravljene denar, potem ni čuda, če sanje ugamejo, da vam je denar ukraden.«

»Resnica je vendar, da so se sanje uresničile in tega mi ne morete utajiti,« — je trdila Mokarica in pritrdili so ji vsi. Zmagovito je odšla, Bunkež je vzdihnil: »Na tak način se bodo sanje vselej uresničile.«

in muškata, vtepi jajce in posoli. Zamesi mehko testo, zvaljaj za prst debelo, obloži kolačnico ali kozico po dnu in okoli s testom, tako da visi črez. Zdj naloži nasek, pokrij s testom in peci poldruho uro. Lahko narediš eno veliko ali več manjših pastet. Ko se je peklo pol ure, prebodi testeni pokrov parkrat z vilicami, sicer počši testo. Sok, ki privre skozi luknje, se strdi in naredi glazuro.

Napoleonovi zrezki. V neki bitki, najbrž pri Marengu, ni imel Napoleonov kuhar masti, da bi spekel zrezke. V sili si domisli, da vrže dobro stolčene tenke kose mesa v razbeljeno železno ponvo, obrne hitro, popra in soli — in Napoleon je bil zelo zadovoljen.

Divjačina. Zajčje ali srnino meso pri-

Birma na Bledu. Po blagoslovu se naš knez in škof vrača iz cerkve.

nim sklepom, da se nikdar več v Afriko ne povrne. »Tam sem,« je dejal »zamorec, kakor jih je tisočero drugih, evropska družba me še ne pogleda ne. Tu imam pa svoj številni prijateljski krog, zato ne grem nikamor več odtod.« — Sedaj je bil Mohamed komaj 45 let star, ko ga je pobrala pljučnica.

Bacil »španske bolezni«.

Budimpeštanskima zdravnikoma, vseučiliškima asistentoma dr. Ladislavu Schmidtu in dr. Nestinglerju se je menda posrečilo najti bacil »španske bolezni«. Da bi le še kdo iznašel učinkujoče sredstvo zoper njo!

Novi torpedolovci.

Po londonskih poročilih je bil v Ameriki izpuščen v morje podmornik torpedolovec vrste »Orla«, ki v najbližjih dneh začne svojo delavnost. V prihodnjih 6 mesecih bo dovršenih sto enakih podmorskih lovcev, ki bodo križarili v evropskih vodah. Graditelj te nove vrste podmornikov je Henrik Ford, bivši »mirovni apostol«.

Zadnji koroški vojvoda,

ki se je dal po starem obredu v slovenskem jeziku umestiti za koroškega vojvoda na Gosposvetskem polju pri Celovcu l. 1414., je bil Ernst Železni, sin Leopolda III. Njegov oče Leopold III. je pal v Švici l. 1386. pri Sempachu. Njegova mati Virida, plemenita italijanska kneginja iz Milana, je po smrti svojega moža Leopolda III. zapustila Gradec in si sezidala gradič na Pristavi pri Zatičini. »Dom in Svet« je prinesel obširen roman o njej pod naslovom: »Gospa s Pristave«. — Nadvojvoda Ernst je dal l. 1416. Ljubljano dobro utrditi.

— TO IN ONO. —

Ko se berač v gospoda prelevi.

V prvovrstni hotel stopi med vojno obogatel preprost mož, oblečen po najnovejšem kroju, na prsih in na rokah mu blešči bogastvo. Sede k mizi in pomišlja, ko ga vpraša natakar, kaj bi. Res, kaj bi? — Bogat je, pogospodil se je in rad bi po gosposko jedel. Zato je prišel v tak hotel, kaj ima navadna »Gostilna«, že ve. Novopečeni bogataš se domisli in naroči: »Dvakrat to, kar je najdražje!« — Zmagovito

pogleda okrog sebe, naj ve gospoda, ki se tako sigurno tod kreče, da zna tudi on. — Začuden pa odpre usta, ko mu prinese vražji natakar porcijo svinjine in porcijo mrzle bravetine. To je torej najdražje, kar se dobi v takem hotelu — to pa dobi v vsaki navadni gostilni. (Pri nas težko. Op. stavca). Potolažil ga je račun, ki je zahteval 50 kron. V gostilni

Strašna toča na Notranjskem.

Ledena kepa, kakor jo je pobral čast. g. župnik Baloh v Zagorju štiri dni po nevihti. — Od drugod pa tudi podobna poročila! Kako se bomo prihodnje leto preživeli? Suša ima ena usta, moča pa dvoje, pravi pregovor. Kaj pa sedaj, ko je še toča pritegnila? Ubogi naš narod!

bi bil plačal 10 kron. Mož je plačal zadovoljno, je vsaj izvedel, kaj je v hotelu najdražje.

General Zarembo.

Pruski kralj Friderik II., ki je naši cesarici Mariji Tereziji iztrgal iz rok bogato

šlezijo, je prašal nekoč generala Zarembo: »Kako se pravzaprav glasi celo vaše ime?«

»Veličanstvo,« odvrne general: »moje celo ime je: Zirrizarrikorumbarrizizarembo.«

»Vraga,« pravi kralj, »tako pa še hudiču ni ime!«

»Da, Veličanstvo, saj on pa tudi ni iz moje rodbine.«

Nespodobno. »Jezik pokaži!« pravi zdravnik mali Ančki. »Ne bom ga ne!« zajoka dekletce, »ravno včeraj me je očka zaradi tega nakresal!«

Preklesno pogledal. »Ne, slik ne morem vzeti,« je dejal gospod fotografu, »zakaj moja žena je na nji kakor soval!« — »Tega pa nisem jaz zagrešil,« se fotograf brani, »to bi si bili morali pred poroko natančneje ogledati!«

Nedolžna pijača. Zdravnik: »Zdaj vam bom pa kmalu lahko pivo dovolil!« — Bolnik (vesel): »Torej se mi bolezen vedno boljša?« — »To ravno ne — ampak pivo je vedno slabše!«

ŠPANSKE POVESTICE.

»To ste vi pravi goljufi! Ko ste mi prodajali tega konja, ste mi zatrjevali, da nima nobene napake, kesneje sem pa odkril, da je slep. Kaj slepota ni napaka?«

»Ne, to je le nesreča!«

Neki zelo dozoreli mali deklici je soseda darovala piškot, ki ga je z dovoljenjem svoje matere pojedla. Slaščica ji je bila tako všeč, da je nadlegovala mamico, naj ji dovoli, da bo smela še za več prositi. Mati pa ji je odgovorila: »Ne smeš več jesti, lahko umrješ.«

»Če umrjem,« je odvrnila deklica, »pojdem pa v nebesa, kakor mi je rekla naša učiteljica.«

»Seveda, toda svoje mamice in svojega očka pa vendar ne boš hotela tukaj pustiti, kajne?«

»Kajpada ne! Zato pa tudi toliko piškotov pojejta, pa gremo skupaj.«

IVERL

Klika producira danes več talentov kot narava.

So slabosti, ki jih le močni premagajo.

Da resigniraš, moraš biti junak — ne bojazljivec.

NIKAR.

Nikar ne poslušaj sveta oči in grla. Nikar ne bodi trst, ki ga veter na vse strani pripogiba.

— NAŠE KNJIGE. —

Josip Jurčič: SPISL. — Uredil dr. Ivan Grafenauer. V. zvezek: Sosedov sin. Sin kmetskega cesarja. Mej dvema stoloma. 1917. Založila Katoliška bukvarna v Ljubljani. Natisnila Katoliška tiskarna.

Neverjetno je, kako se je pri nas Slovencih vzbudilo literarno gibanje. Nove založbe nastajajo, da bi odpomogle potrebam našega, po izobrazbi hrepenečega ljudstva; z njimi so začela tudi stara književna podjetja tekmovati, tako da še ni nobena doba književnega trga s tolikim in — kar je največ vredno — tako dobrim, resnobnim blagom obogatila. — Jurčičevi spisi so bili že dlje časa razprodani, zato bo Katoliška bukvarna s kritično izdajo teh del izpolnila veliko vrzel v naši književnosti. Inteligentni bralci, ki jih ne zanima samo »historija«, bodo zlasti hvaležni za kratke, toda tehtne estetsko-kritične urejevalčeve opomnje. Pohvaliti moramo tudi za vojne čase izredno dober papir in skrben tisk.

Deklaracijske razglednice. Začetkom avgusta izide 8 ličnih razglednic s pomenljivimi narodnimi reki, nanašajočih se na majniško deklaracijo. Slike je izvršil MAKSIM GASPARI. — Naročila sprejema Katoliška Tiskarna v Ljubljani.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana. Odgovorni urednik JOSIP KLOVAR.

Novi jekleni zvonovi za šentjakobsko župnijo v Ljubljani. Vvila jih je nemška »Kranjska industrijska družba« na Jesenicah. Mala dva imata še dokaj jasen glas, veliki je pa zelo zamolkel. Seveda — jeklo ni bron!